

Turun komppanian jalanjäljiltä Jääkäriseminaariin

Vapaussodan Varsinais-Suomen Perinneyhdistys järjesti 20.-21.4. matkan vapaussodan 1918 erälle Satakunnan rintaman taistelupaikoille, joista matka jatkui Seinäjoen kautta Kauhavan Korttesjärvelle Jääkäriseminaariin. Matkaohjelman oli laatinut tämän kirjoittaja, joka toimi myös matkanjohtajana. Matkalle osallistui eri maanpuolustusjärjestöjen edustajia ja mm. kuusi lääketieteen tohtoria. Sattumalta osallistujien määräksi muotoutui 27 eli sama luku kuin Jääkäripataljoona 27:n numero.

Matkamme alkoi 20.4. klo 8.00 Heikkilän kasarmin paikoitusalueelta Grandellin Liikenteen bussilla, jonka kuljettajana oli Seppo Knuutila.

Ensimmäinen kohteemme oli Pori, jossa keväällä 1918 oli keskeisessä asemassa Pietniemen Vanhakartanon tapahtumat. Emme kuitenkaan päässeet tutustumaan itse kartanoon. Punaiset ampuivat kartanoa tykillä ja taistelujen päätteeksi kartanossa olleet 11 suojeluskuntalaista antautuivat vangeiksi. Kartanon omistaja S.N. Vanhakartano ja liikemies Wegelius pääsivät kuitenkin pakoon ja Vanhakartano kiersi Ruotsin kautta Kankaanpäähän. Vangit kuljetettiin Porin Lyseon pihaan, jossa heitä pahoinpideltiin ja lopuksi heidät teloitettiin. Kävimme lyseon pihan muistomerkillä. Vankien kohtelu herätti pahennusta myös punaisten puolella.

Seuraavaksi ajoimme Porin suojeluskunnan pakoreittiä vanhaa Vaasantietä pitkin Noormarkkuun, jossa pysähdyimme Koliahteen muistomerkillä. Tällä paikalla punaiset teloittivat 13 Ahlströmin virkailijaa. Pakoon heiltä oli päässyt 14 henkilöä, joiden joukossa oli mm. opettajaseminaarin oppilaita. Yksi näistä oli mummoni veli. Punakaartilaiset hävittivät ja ryöstivät perin pohjin johtaja Walter Ahlströmin kodin Havulinnan (Villa Mairean vieressä) ja ryöstösaaliista oli käyty venäläisten sotilaiden kanssa kova kiista.

Turun komppania perustetaan Kankaanpäässä

Noormarkusta matkamme jatkui Pomarkkuun, jonka hallinnasta käytiin kolme veristä taistelua. Täällä kohtasimme sitten ns. Turun komppanian jalanjäljet. Turun komppania muodostettiin Turun ja Salon seuduilta pohjoiseen Kankaanpäähän paenneista suojeluskuntalaisista, lähinnä koulupojista. Se liitettiin Kankaanpäässä muodostettuun Porin pataljoonaan 5. komppaniaksi. Komppania oli aluksi majoitettuna Kankaanpään Alakylän taloihin (Päivike, Oukari, Vanha-Honko, Narvi, Kärki) ja harjoitteli evl Walter Berghin alaisuudessa Ruokojärven jäällä. Kun Satakunnan rintaman komentajaksi määrätty eversti Ernst Linder saapui 21.2.1918 Kauhajoelta Kankaanpäähän, määräsi hän Mannerheimilta saamansa toimeksiannon mukaisesti Turun komppanian siirtymään Porin suuntaan, koska oli odotettavissa punakaartilaisien hyökkäys Kankaanpäähän. Vierailimme Linderin komentopaikalla Kärjen talon pihassa.

Muistolaatta eversti Linderin komentopaikalla Kankaanpäässä vanhan Kärjen talon ovesa.

Talon seinässä on muistolaatta. Komppania tai oikeammin joukkue n. 40 miestä päällikkönään jääkärialiupseeri, myöh. majuri, Arne Peltonen majoittui Veneskosken kylään Pirilän ja Kaapan (mummolani) taloihin. Täältä se määrättiin Pomarkun Honkakosken naapurikylään, jossa se asettui väijytykseen ns. Rosendahlin ahteen kallioille (nyk. Tuunajärven tienhaara). Tässä Turun komppania kävi ensimmäisen taistelunsa. Väijytys oli paljastunut ja kuusinkertaisen ylivoiman edessä se joutui vetäytymään takaisin Veneskoskelle. Puolustusasema oli Karvianjoen sillanpäässä. Saatuaan lisävoimia komppania hyökkäsi takaisin Pomarkkuun, jonne punaiset olivat jo perääntyneet kuultuaan valkoisten saamista apuvoimista.

Turun komppania toimi sitten Pomarkun taistelujen ratkaisijana. Timo Mäki, Kullervo Hantula ja kirjoittaja laskivat havuseppeleen taistelujen muistomerkillä Vapausodan Varsinais-Suomen Perinneyhdistyksen, JP 27:n Varsinais-Suomen osaston ja Turun Reserviupseerit ry:n nimissä Turun komppanian muistoa kunnioittaen.

Matkalaiset eversti Linderin komentopaikan oven edessä Kankaanpäässä.

Taistelujen jälkiä löytyy vielä

Pomarkussa meille esitteli paikallisen perinneyhdistyksen edustaja majuri (res.) Matti Peltomäki mailtaan löytyneitä kiväärin- ja tykinhylsyjä, joissa oli vuosiluku 1917. Koulutoimenjohtaja Lasse Viitanen esitteli vanhaa puukirkkoa, jonka rakenteissa on vieläkin nähtävissä luotien ja sirpaleiden jälkiä.

Kankaanpään Veneskoskella Kaapan tilan nykyinen isäntä serkkuni Rauno Kaappa esitteli vapaussodan aikaisia keräilyaseitaan ja kertoi myös isänsä asekatkentaajoista, mm. entinen puolustusministeri Arvo Pentti oli piileskellyt talon vintillä Valpon etsiviä. Raunun äidin serkku oli jääkäri, evl Auno Kuiri, joka tunnettiin hyvin Turussakin. Hän kuului Satakunnan rintamalla von Hertzenin hiihtokomppaniaan.

Turun komppanian majapaikan Kankaanpään Veneskosken Kaapan tilan nykyinen isäntä res. vänr., entinen poliisi Rauno Kaappa kertoo talon vaiheista vapaussodassa. Pöydällä hänen asekokoelmaansa kuuluvia vapaussodan aikaisia aseita, jotka herättivät matkalaisissa kiinnostusta.

Veneskoskelta suuntasimme Venesjärven Mattilan Highland-karjatilalle, jossa nautimme maittavan jauhelihakeittolounaan. Ostimme myös tilalla myytävää luomulihaa. Tilan vanhaisäntä oli toiminut sotilaskuljetehtävissä Satakunnan rintamalla.

Etelä-Pohjanmaalle

Kankaanpäästä reitimme jatkui Satakunnan rintaman huoltotietä Honkajoen kautta Kauhajoelle, Kurikkaan, Ilmajoelle ja Seinäjoelle. Majoituimme Hotelli Lakeuteen ja lähdimme välittömästi tutustumaan Suojeluskunta- ja Lotta Svärd-museoon kävellen parin korttelin päähän.

Museorakennus on Alvar Aallon ensimmäinen suunnittelutyö ja toimi jatkosodan jälkeen legendaarisen eversti Matti Laurilan asuntona (kirjoittajan isän suku on Lauriloiden kantasukuja). Hotellissa nautimme yhteisen ”vapaussoturi”-illallisen.

Varhain sunnuntaiamuna lähdimme kohti Kauhavan Korttesjärveä. Kiersimme Alahärmän Voltin kylän kautta, jossa näimme ”Härmän häjyn” Isontalon Antin ja hänen pojanpoikansa, myös Antti Isotalo, jääkärivärveri ja seitsemän sodan veteraani, kotitalon.

Nykyinenkin isäntä on Antti Isotalo.

Korttesjärvellä osallistuimme teemajumalanpalvelukseen ja yhteiseen lounaseen. Timo Mäki, Kullervo Hantula ja Kyösti Vuontela laskivat havuseppeleen Jääkärimuistomerkillle.

Vapaussodan Varsinais-Suomen Perinneyhdistyksen varapuheenjohtaja (vas.) ja puheenjohtaja Timo Mäki (oik.) sekä keskellä JP 27:n Perinneyhdistyksen Varsinais-Suomen osaston puheenjohtaja Kyösti Vuontela laskemassa seppelettä Korttesjärven Jääkärimuistomerkillle.

Tämän jälkeen osallistuimme Jääkäriseminaariin, jonka aiheina olivat Vimpelin sotakoulu ja Jääkärien paluu 95 vuotta sitten. Seminaarin loppuksi oli paneelikeskustelu, jonka jälkeen tutustuimme Jääkärimuseoon.

Paluumatkamme alkoi klo 16 samaa reittiä takaisin Kankaanpäähän, josta lähdimme Lavian suuntaan tutustuen Kankaanpään ja Lavian rajalla käydyin Sampakosken taistelun tapahtumiin ja muistomerkkiin. Kerrotaan, että punaisten kaatuneiden taskuista olisi löytynyt Raunistulan Työväenyhdistyksen jäsenkirjoja. Lähistöllä on myös punakaartilaiden hauta, jonne on hyvät opasteet.

Sotilaspoikien Perinnekillan sihteeri Jaakko Puro kertoi matkalla Vaasan pataljoonan taisteluista Laviassa ja Suodenniemellä. Hänen isänsä kuului Vaasan pataljoonaan. Lavian kirkonmäellä meitä oli vastassa sotaveteraanien paikallisyhdistyksen sihteeri Jukka Valtonen, joka kertoi lähinnä perimätietoihin perustuvia tarinoita Lavian taistelusta.

Linja-auton vaihteiston alkaessa "ronklata" Lavian ylämäissä tein ratkaisun, että jätämme Suodenniemen ja Mouhijärven taistelupaikat katsomatta, että pääsemme "alamäkeä" Turkuun. Näin toimien pääsimme ilman suurempia vaihteisto-ongelmia Turkuun ohjelman puitteissa eli klo 21.30.

Mainittakoon loppuksi, että matkamme noteerattiin näkyvästi paikallislehdissä Luoteisväylä, Kankaanpään Seutu, Järviseudun Sanomat ja Komiati. Asia vaati tietysti juttuvinkin.

Jouko Fossi